

Вербальне спілкування притаманне тільки людині і в якості обов'язкової умови передбачає засвоєння мови. За своїми комунікативними можливостями воно набагато багатше всіх видів і форм невербального спілкування, хоча в житті не може його повністю замінити.

За типом зв'язків, які встановлюються між учасниками взаємодії, розрізняють два види спілкування монологічне і діалогічне.

Монологічний вид спілкування характеризується одностороннім напрямком інформації. Тобто один із учасників взаємодії викладає свої думки, ідеї, почуття, не відчуваючи при цьому необхідності в отриманні зворотного зв'язку від партнера. При таких умовах ми маємо справу з "суб'єкт-об'єктним" спілкуванням.

Діалогічне спілкування - форма спілкування, що базується на внутрішньому прийнятті один одного як цінностей самих по собі і передбачає орієнтацію на індивідуальну неповторність кожного з суб'єктів. Діалогічне спілкування відкриває можливість справжнього взаєморозкриття, взаємопроникнення, особистісного взаємозбагачення. На емоційному тлі такого спілкування виникає прагнення до самоосвіти та самовдосконалення, що особливо важливо в процесі навчання і виховання. Діалогічне спілкування педагога передбачає сприйняття ним дитини як активного суб'єкта взаємодії, як рівноправного партнера по спілкуванню. Педагогу потрібно зрозуміти і відчути, як дитина розуміє та оцінює його самого, як до нього ставиться. Наслідком такого спілкування є доброзичливі особистісні взаємини. Змістовним моментом діалогічного спілкування є його вплив на мотиви учіння і ціннісні орієнтації дитини [3, с. 28].

З усього вищесказаного можна зробити висновок про те, що спілкування - важливий засіб та функція соціалізації, фактор успішності особистісного розвитку особистості.

Література

1. Бодалев А. А. Про вивчення спілкування / А. А. Бодалев // Психологія спілкування. - М., 2000. Вип. 3. - 396 с.
2. Леонтьєв А. А. Психологія спілкування / А. А. Леонтьєв. - М. : Сенс, 1997.
3. Лісіна М. І. Проблеми онтогенезу спілкування / М. І. Лісіна. - Науково-дослідний інститут загальної та педагогічної психології. - М. : Педагогіка, 1998.

УДК 373.21:316.62

Н.І.ЧЕРЕПАНЯ, О.В.ПІВКАЧ
Мукачівський державний університет

СОЦІАЛЬНА ПОВЕДІНКА ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

Особистість є не тільки наслідком, а й причиною соціально-етичних дій, що відбуваються в соціумі, її сприйняття економічних, політичних, соціальних відносин залежить від історичної епохи і типу суспільства. Відповідно, кожна людина по-своєму відображає їх, щовизначає її соціальну якість, зміст і характер практичної діяльності. Саме в процесі такої діяльності людина, з одного боку, інтегрує соціальні відносини навколишнього середовища, а з

другого — виробляє своє особливе ставлення до оточення, стратегію соціальної поведінки. Елементами соціально-психологічної поведінки особистості є: соціально окреслена мета її діяльності; соціальні статуси, позиції і виконувані соціальні ролі; зумовлені статусами і ролями очікування; норми і цінності (культура), якими вона керується в процесі діяльності; соціокультурна, психологічна програма поведінки; система знаків, яку вона використовує; соціально-психологічне відображення, соціальних відносин; сукупність знань; рівень освіти і спеціальної підготовки; комунікативний потенціал; особисті механізми регуляції соціального процесу; активність і ступінь самостійності в прийнятті рішень. Становлення особистості в соціумі з погляду соціальної психології неможливе поза суспільними відносинами, поза взаємодією з групою, спілкуванням і діяльністю [1, с. 163].

Поведінка особистості в соціумі зумовлюється та мотивується способами розв'язання суперечностей середовища та особистості, механізмами реалізації соціального життя, соціальними та індивідуальними умовами життєвої ситуації, особливостями соціальної інфраструктури, засвоєними традиціями, звичаями та життєвими цінностями, етнопсихологічними особливостями учасників взаємодії, індивідуальними властивостями особистості. Щодо особистості, то йдеться насамперед про «Я-концепцію» - сукупність уявлень, суджень, переконань індивіда про себе [1, с. 164].

На їх основі він вибудовує свої стосунки з іншими людьми, визначає тенденції поведінки. «Я-концепція» є передумовою й наслідком соціального життя, соціальної взаємодії, що визначається соціальним досвідом. Мета взаємозв'язку «Я-концепції» та соціального життя полягає не стільки у розширенні можливостей «Я», скільки у досягненні гармонії з оточенням, що передбачає не припасування індивідуальних властивостей до соціального стандарту, а свідоме оцінювання людиною своїх дій і вчинків, прийняття (неприйняття), зміну, корекцію стереотипів, цінностей і норм, які пропонує суспільство.

На поведінку впливає багато чинників: погода, самопочуття, взаємини з близькими людьми на конкретний момент та ін. Було з'ясовано, що формування та зміна соціальних установок може відбуватися у процесі реальної поведінки, а цілеспрямований вплив на поведінку людини зумовлює зміну її соціальних установок. Отже, попри певні суперечності в поглядах, установка зберігає в соціальній психології статус важливого поняття, адже вона задає певні механізми соціальної поведінки особистості [2, с. 34].

Сьогодні на перший план вітчизняної науки висунуто теорії, які проголошують пріоритет особистісних цінностей перед цінностями окремих груп. Водночас в умовах глобальної екологічної і духовної кризи проблема співжиття людей на гуманістичних засадах набуває значення категоричного імперативу збереження життя на Землі і людини як духовної особистості. Дуже важливо подолати так званий «кризовий менталітет» сучасності, зумовлений руйнуванням усталених раніше соціально-моральних утворень, які визначали особливості поведінки людини, структуру свідомості та психіки в цілому. Відтак перед вихователем постає завдання – закріпити найбільш стабільні

духовні якості соціуму, що передбачає формування ціннісних орієнтацій людини, починаючи з довкілля, адже процес соціалізації особистісні саме в цьому віці найінтенсивніший і найрезультативніший.

Соціалізація дитини, тобто її входження у світ людей, починається від самого народження. Першою людиною у цьому процесі стає мати. Саме вона віддає дитині більшу частину свого життя, дає перші приклади любові, ніжності, турботи, вчить малюка спілкуватися з іншими людьми.

Вихователі здебільшого скеровують виховні впливи на дитину. Вони посередники між дитиною та світом. Безумовно наука життя, яку викладають близькі та люблячі люди, легше сприймається дитиною, міцніше запам'ятовується [2, с. 33].

Сучасний розвиток педагогічної думки в Україні характеризується пошуком нових підходів до побудови освітньо-виховного процесу. Законом України «Про освіту», державними національними програмами «Освіта» визначено, що особливої ваги набуває єдність виховних вимог до дитини протягом тривалого періоду становлення особистості, починаючи з раннього дитинства. Це потребує формування в дитини сталих тенденцій у поведінці, здатності до самостійного критичного мислення, до засвоєння нового знання, соціальної та моральної зрілості.

Сьогодні дедалі очевидніше, як важливо формувати в дітей відкритість до світу людей як потребу особистості, навички соціальної поведінки; розвивати усвідомлене ставлення до себе як вільної самостійної особистості та до своїх обов'язків, що визначаються зв'язками з іншими людьми, формувати готовність до сприймання соціальної інформації.

Загальні підходи до формування соціальної компетентності дитини визначаються принципами гуманізації виховання – олюдненні вихованих стосунків, визнанні цінності дитини як особистості, її значущості суспільстві, заснованої на усвідомленні своїх зв'язків з оточуючими людьми і в цілому – місця в людстві. Такий підхід відповідає загальній меті виховання – формуванню цілісної, гуманної особистості, орієнтованої на відтворення цінностей національної та загальнолюдської культури у творчій життєдіяльності, саморозвиток і моральну саморегуляцію поведінки [3, с. 46].

Література

1. Бовть О.Б. Влияние социальной среды, как один из факторов повышения агрессивности детей и подростков /О.Б. Бовть // Пути самопознания человека : Сб. матер. межд. конф. –Киев – Севастополь : СДГУ, 1997. – С. 163-164.
2. Косарева О.І. Психолого-педагогічні особливості конфліктів дошкільників з батьками в сім'ї / О.І.Косарева // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : Зб. наук. праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне : РДГУ, 2003. – Вип. 25. – С. 35-39.
3. Основи практичної психології : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Панка. – К., 1999.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>